

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԱՌԻՐ

Փոխադրութեան և անհատական կարգի մասին

(Շարունակութիւն և վերջ)

Անհատական մասերը և կէտքը

§ 28. Ընկերութեան անդամ կարող է լինել ամէն չափահաս անձ երկու սեռից, որ յանձն կ'առնէ կատարել այս կանոնադրութիւնը և բոլորը, ինչ որ ընդհանուր ժողովում կ'ընդունուի բազմութեամբ ձայնով:

§ 29. Անդամը կարող է դուրս գալ ընկերութենից միայն այն ժամանակ, երբ կը վճարէ իւր փոխառած գումարը և երբ կը վերջանան այն երաշխաւորութիւնները, որ նա ընդունել է իւր վերայ: Գուրս գալուց յետոյ նա էլ իրաւունք չ'ունի փոխ ստանալ և երաշխաւոր լինել:

§ 30. Գուրս եկող անդամի մասնաբաժինը դարձնուի նորան, երբ կը վերջանայ այն հաշուի տարին, երբ նա թողցը ընկերութիւնը, եթէ նա այդ հաշուի տարուայ վերջնաւորաց 6 ամիս առաջ է դուրս եկել, հակառակ դէպքում նորա մասնաբաժինը դարձնուի հետեւի կամ երկրորդ հաշուետարուայ վերջնաւորաց յետոյ: Գուրս եկած անդամը պահուի իւր շահ ստանալու իրաւունքը մինչև իւր մասնաբաժին ստանալը:

§ 31. Ընկերութենից դուրս եկած անդամը մի տարի իւր դուրս գալուց յետոյ կրում է պատասխանատուութիւնը այն ամէն պարտականութիւնների մէջ, որոնք ընկերութիւնը ունեցել է նորա անդամ եղած ժամանակը, որոնք և ուրեմն ապահոված են ընդհանուր երաշխաւորութեամբ, որոյ մէջ ստանալից էր և նա:

§ 32. Ամէն մի անդամը, որ § 2-ում որոշուած ժամանակին չ'ի բերել իւր տուրքը մասնաբաժինը կազմելու համար, համարվում է ցանկացող ընկերութիւնից դուրս գալու և նորա վերայ կը կատարուին §§ 29, 30 և 31:

§ 33. Մեռնող ընկերոջ փոխառութիւններն ու պատասխանատուութիւնը ընկնում է նորա ժառանգների վերայ, որոնց վերայ գործ են զբաղում փոխ տուած գումարների և երաշխաւորութեանց §§ 23 և 24, իսկ եթէ նորա չ'ընդունուին ընկերութեան մէջ, §§ 29, 30 և 31:

§ 34. Ամէն մի անդամ, որ իւր ժամանակին չ'ի կատարել իւր պարտականութիւնը,

չափեց, տասնորոգը վեր առաւ որպէս հողի վարձ, մի մասը վեր առաւ դիւանի տուրքի փոխարէն, մի մասը վեր առաւ իւրեանց տուած սերմի փոխարէն, մի մասը վեր առաւ նորա պարտքի տուած փոխարէն, կալի մէջ մնաց միայն յարդը և այնքան ցորեան, որ չ'ը բաւական խեղճ երկրագործի նոյն ձմեռուայ ապրուստին:

Կտրած սրտով խեղճ աշխատաւորը դարձաւ իւր տունը:

— Ինչու այդպէս տխուր ես դու. հարցրուց նորա կինը:

— Անպէս քեփս տեղը է. . . պատասխանեց Մարտիրոսը:

— Ասա, ինչ է պատահել, հիւանդ ես, ինչ է:

— Է՛հ էլ ինչ պէտք է լինի. ամբողջ տարին աշխատեցի, մաշուեցայ, վերջապէս էլի դարդակ մնացի:

Եւ Մարտիրոսը պատմեց իւր կնոջը, թէ որպէս այն օր կողոպտեցի նորան:

— Գոնեա պարտքը թափեցիք, հարցրուց կինը:

— Պարտքը մնաց էլի այնպէս, որպէս կար. Պատասխանեց Մարտիրոսը խորին կերպով հոգւոյ հանելով:

— Հիմա ինչ պէտք է անես:

— Տեսնեմք, գուցէ եկող տարի, Աստուած յաջողէ, կարողանամ աշխատել և տալ:

Անցան մի քանի դարունքներ, անցան մի քանի աշունքներ:

Գիւղից դուրս, իւր փողոցի երկնան կուրծքին սեղմած կանգնած էր Սոնան. նա արտա-

նորը դէպի ընկերութիւնը, համարվում է արձակուած, և նորա վերայ գործ են զբաղում §§ 29 և 31:

Ընկերութեան գործերի վարումը. § 35. Ընկերութեան գործերը վարում են ա) Անդամների ընդհանուր ժողովը,

բ) Վերաստուգող խորհուրդը բաղկացած երեք անդամից և սոցա երկու փոխանորդներից:

գ) Ընկերութեան կառավարութիւնը, որ բաղկացած է բարեկարգից, գանձապահից և նոցա երկու փոխանորդներից:

§ 36. Ընդհանուր ժողովը, բացի այն դիւպուածներից, որոնք յիշուած են § 40-ում, համարվում է գումարուած, եթէ այն տեղ ներկայ է բոլոր անդամների 1/5 կամ աւելի մասը: Իւրաքանչիւր անդամ ընդհանուր ժողովում գործեր վճարելու ժամանակ միայն մի ձայն ունի, որ չ'ի կարող յանձնուելու ըլինի: Ընդհանուր ժողովը ընտրում է իւր միջից մի նախագահ. պէտք է նկատել, որ կառավարութեան անդամները չ'են կարող այդ պաշտօնը վարել:

§ 37. Ընդհանուր ժողովները բաժանվում են երկու տեսակ՝ սովորական և կարգէ դուրս: Առաջինը կանոնադրութեան գործութեամբ, հրաւիրվում է կառավարութենից որոշեալ ժամանակներում, երկրորդը՝ ամէն ժամանակ, եթէ այդ պահանջն կառավարութիւնը, վերաստուգող ժողովը և ընկերութեան անդամների զոնէ 1/10 մասը:

§ 38. Ընդհանուր ժողովը պարտականութիւններն պատկանում են ա) անդամների ընդունելը և արձակելը. բ) ընկերութեան բոլոր պաշտօնական անձների ընտրութիւնը և փոփոխութիւնը, նոցա ռոճիկ և վարձարութիւն նշանակելը. գ) հսկելը գործերի կանոնաւոր վարման վերայ. դ) եռամսեայ և տարեկան հաշիւների լսելը և նոցա հաստատելը. ե) կառավարութեան վերայ եղած գանգատների վճարելը. զ) փոխ առնելու և փոխ տալու գումարների առկոսը նշանակելը. է) կառավարութեան անդամների հետ հաշիւ տեսնելը և, եթէ հարկաւոր է, նոցանից պահանջողութիւն սկսելը, և ը) այն հարցերի քննելը, որոնք վերաբերում են այս կանոնադրութեան ներքին կազմակերպութեանը, նոյնպէս և նորա փոփոխութեանը կամ լրացնելու:

§ 39. Գործերը ընդհանուր ժողովում վճարվում են ներկայ գտնուած անդամների ձայների հասարակ առաւելութեամբ, սակայն եթէ պատահի, որ հաւասար բաժանուի,

տուրք աշխատող ճանապարհ էր գցում իւր ամուսինը դէպի օտար աշխարհ:

— Լըզնամ, Սոնայ, երկրէ երկիր ման կը գամ, կը մաշուեմ, կը տրորուեմ, փող կը վաճառակեմ և կազատեմ քեզ և իմ երկխոս պարտատէկից: Ասաց խեղճ դիւղացին, և համարեցի իւր աղի երեւը, հեռացաւ դէպի պանդխտութիւն:

Մութ գիշեր էր:

Միայնակ և տխուր իւր խրճիթում նստած էր Սոնան, նա անհամբերութեամբ սպասում էր իւր կնոջը, Վազարին, որ ամէն գիշեր գալիս էր այնտեղ քնելու, իւր քրոջը միայնակ չ'ը թողնու համար:

— Ախ, ինչ եղաւ, չեկաւ, նա այսքան չ'ի ուշանում. . . Ասաց կինը անհամբերութեամբ:

Նոյն ժամուն մի քանի սե կէտեր, ուրաւակամների նման, պտտվում էին Սոնայի խրճիթի չորս կողմով:

— Գու, Չարար. ասաց նոցանից մէկը հաղւել լսելի ձայնով. դու հայելն իմանում ես, մօտեցիր դրանը, թրխկացրու, և ձեացրու քեզ, որպէս թէ Վազարն ես, որին քանի բոպէ առաջ ձոր գցեցիք:

Չարարը գիմց դէպի խրճիթը:

— Իսկ դուք, Ապպա, Նասիր, ասաց մի և նոյն ձայնը. դրանը հսկեցէք, եթէ քովին գալու լինի խեղճարեւելով իսկոյն կը հանգստացնէք:

Սոնան լսեց զրան թխկոցը. ն'իւր ամբողջ մարմնի մէջ դող ընկաւ:

— Ո՛ր է, ձայն առեց նա:

Նախագահի ձայնը առաւելութիւն է ստանում: Պաշտօնական անձինք, ընտրելու ժամանակ, ընտրուած համարվում են նորա, որոնք ամենից շատ քուէներ կ'ստանան, իսկ նոցա հետեւաները նոցա փոխանորդները կը լինեն:

§ 40. Պաշտօնական անձների ընտրութեան և փոփոխութեան համար ժողովումը պէտք է լինի ոչ պակաս քան թէ ընկերութեան բոլոր անդամների կէտք, իսկ վճիռը դարձեալ ընդունվում է ձայների հասարակ առաւելութեամբ: Կանոնադրութեան փոփոխելու կամ լրացնելու համար, նոյնպէս և ընկերութեան գործերի վաւարման համար պահանջվում է ընկերութեան բոլոր անդամների զոնէ 1/2 մասի համաձայնութիւնը:

§ 41. Գործերը ընդհանուր ժողովներում վճարվում են քուէարկութեամբ: Ընդհանուր ժողովում գործերի կարգը պահպանում է նախագահը: Ընդհանուր ժողովի բոլոր կարգադրութիւնները զրկում են մի առանձին անտրակում, որ կուվում է ընդհանուր ժողովի կարգադրութիւնների մատնան, որ կազմվում է նոյն իսկ ժողովի ժամանակ և որի տակ, վերջացնելուց յետոյ ստորագրում են ներկայ գտնված զրապէտ անդամները: Այդ մատնան պահվում է վերաստուգող խորհրդում:

Վերաստուգող խորհուրդ

§ 42. Վերաստուգող խորհուրդը դիւտում է թէ արդեօք կառավարութիւնը կանոնաւոր կերպով է վարում գործերը, թէ ոչ, կարող է ամէն ժամանակ վերաստուգել մատնաները և վերահասու լինել գանձարանին, իսկ եթէ կառավարութեան մէջ անկանոն գործեր տեսնէ, կարող է իսկոյն հեռացնել նորա անդամներին և նոցա տեղը կարգել փոխանորդներին և անյապազ կանչել այդ առիթով կարգէ դուրս ընդհանուր ժողով: Խորհրդի պարտականութիւնն է ընդհանուր ժողովներից առաջ վերաստուգել կառավարութեան եռամսեայ և տարեկան հաշիւները, դիտել այն, որ ընկերութեանը յանձնած, նորա փոխ առած ու փոխ տուած գումարների քանակութիւնը համապատասխան լինի այս կանոնադրութեան կանոններին և ընդհանուր ժողովի կարգադրութիւններին. եթէ այն անդամները, որոնք փոխ չ'են ստանայ գանձարանի սպառուելու առիթով, վերաբնեւ նորա (գանձարանի) զրու լիւնը:

Կառավարութիւնը.

§ 43. Կառավարութեան ձեռքին է ընկերութեան բոլոր գործերի վարումը. գանձա-

րանը պահվում է գանձապահի մօտ, իսկ նորա բանալին՝ բարեկարգի մօտ: Ինչպէս բարեկարգից, նոյնպէս և գանձապահը հաւասարապէս պատասխանատու են գանձարանի ամբողջութեան ապահովագրերի պահպանութեան և բոլոր թոյլադրած բացառութիւնների համար կանոնադրութեանց և ընդհանուր ժողովների կարգադրութիւններից:

§ 44. Ընկերութեան բոլոր գործերը կատարվում են դորա համար նշանակած առանձին օրերում, զոնէ շաբաթը մի անգամ:

§ 45. Բարեկարգի գործն է պահանջել զրու լիւնները սկսել այն անդամների դէմ, որոնք իւր ժամանակին չ'են հատուցանել իւրեանց փոխ առած գումարը:

§ 46. Բարեկարգից ունենում է մի կնիք, որով կնքում է, եթէ անգրագէտ է:

§ 47. Վերաստուգող խորհրդի և կառավարութեան անդամները, նոյնպէս և նոցա փոխանորդները, ընտրվում են մի տարի ժամանակով, բայց կարող են փոխուել ամէն փորական կամ կարգէ դուրս ժողովում:

§ 48. Եթէ հիւանդութեան կամ այլ պատճառով բացակայ լինի վերաստուգող խորհրդի կամ կառավարութեան մի անդամը, նորա տեղը լրանում է նորա փոխանորդը:

Հաշուէ պահութիւն.

§ 49. Կառավարութիւնը պարտական է վերաստուգող խորհրդին ներկայացնել տարեկան հաշիւ ոչ ուշ քան թէ մի ամիս յետոյ անցած հաշուէ տարուայ վերջնաւորաց յետոյ. հակառակ դէպքում, վերաստուգող խորհուրդը պարտական է իւր վերահասութեան տակ յանձնել ուրիշ անձանց կազմել այդ հաշուէ տուութիւնը կառավարութեան վերաբերութեամբ: Այդ հաշիւը պէտք է ներկայացնուի մերձակայ ընդհանուր ժողովին:

§ 50. Հաշիւը պէտք է ներկայացնէ. ա) այն հաշուէ տարուայ ընթացքում եղած բոլոր մուտքի և ելքի հաշիւը, կարգաւորած այն աղիւսակով, որ ընդունուած է հաշուէ պահութեան մէջ. բ) արդիւնքի և կորուստի առանձին հաշիւը. գ) տեղեկագիր այն մասին թէ ինչ գումար է մէջ էր տարուայ վերջում ընկերական սեփականութիւնը:

Ընկերութեան գաղափարում և անդամների պատասխանատուութիւնը այն միջոցին:

§ 51. Ընկերութիւնը զազարեցնում է իւր գործունէութիւնը ընդհանուր ժողովի վճարով:

— Բայց արա, լսելի եղաւ կարծես թէ Վազարի ձայնը:

Սոնան ուրախութեամբ բայց արաւ դուռը, բայց սարսափել տիբեց նորան, երբ խրճիթում յայտնուեցաւ մի մարդ ոտքից զգուլի փաթաթուած սև վերաբլուզի մէջ, նա ձգեց իւրեանից վերաբլուզն և կինը իսկոյն ճանաչեց Բիզայ-բէկին:

— Ես յոյս ունեմ, որ դու այնքան բարի կը լինես, Սոնայ, որ լաւ կը հիւրասիրես քո գիշերային այցելուին: Ասաց նա դառնալով դէպի կինը:

Սոնան թէն գողում էր զարուստանից, բայց հաւաքելով իւր բոլոր ուժը պատասխանեց.

— Դուք ինչ գործ ունէք գիշերային այդ ժամուն, միայնակ, անտէր կնոջ խրճիթում:

Երիտասարդը աւելի մօտեցաւ նորան:

— Սէրը, Սոնայ, սէրը, գիտես ինչ բան է, սէրը բերաւ ինձ այստեղ:

— Սէրը. . . կրկնեց կինը սինդ ձայնով. սէրը բերաւ քեզ այն կնոջ խրճիթը որ ստատիկ ատում է քեզ:

— Ինձ. . . դու. . . ատում ես. . . ինչ առիթ ունէիր ինձ ատելու:

— Առիթներ չ'ատ. . . դու խաբեցիր իմ ամուսնին և ծանր պարտքի տակ ձգեցիր նորան, դու ստիպեցիր նորան թող տալ իւր ընտանիքը խեղճութեան մէջ և դէպի օտար աշխարհ դիմել:

— Այդ բոլորը ես արեցի դարձեալ քո սիրոյ համար. . . ես արեցի, որ կարողանամ նորան հեռացնել քեզանից. . .

— Հեռացնել նորան, որին երբէք ես չ'եմ կարող մոռանալ:

Երիտասարդը երկար չ'ը խօսեց, մօտեցաւ, գրկեց իւր զոհին: Բայց կինը սարսափելի արիւթ թեմար լսեց պարսկի խենջարը և խրեց նորա կուրծքի մէջ. նա թաւալուեցաւ գետնի վրայ, իսկ Սոնան, օրօրոցէն առնելով իւր երկխոս, խրճիթի միւս գրնով դուրս թաւ և արծուի արագութեամբ աներևութացաւ գիշերային խաւարի մէջ:

Նեղ ձորի միջով միայնակ փախչում էր Սոնան դէպի մերձակայ գիւղը: Փոքրիկ աղան, որ սեղմել էր իւր կուրծքին, ցաւալի կերպով ճնում էր: Նա նկատեց մերձակայ ընդան կողքին լոյսի նշույններ և սկսեց զիմել դէպի այն կողմը:

— Վերջապէս հասայ, ասաց նա մի փոքր ոգեւորուելով, մօտեցաւ մի խրճիթի դրանը և սկսաւ զարկել նորան:

Ճրագը ձուլն դուռը բայց արաւ մի ծերունի և տեսնելով անակնկալ հիւրին, սարսափելով կոչեց.

— Վա՛հ. Սոնայ, դու ես. . .

— Ես եմ, պատասխանեց կինը և ներս մտաւ: Յերունին նորա հայրն էր: Քանի բուռն յետոյ ամբողջ գերդատուունը զարթեցան և շրջապատեցին Սոնային զիտնալու նորա այգալիսի անակնկալ զայտնան պատճառը:

— Արեւն. . . կոչեց ծերունի հայրը զարուստութիւն:

— Ես մարդ սպանեցի, ձայն տուեց Սոնան: Գանկարծ ներս մտան սպանուածի ծառայիք և բռնեցին բոլորին:

— Մեք կորսեմ. . . կոչեցին բոլորը միաձայն:

Մեկը գաղէ:

